

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

Brasiovu 6 Ianuaru 25 Dec. 1866.

Gazeta are de 2 ori: Mercuru si Dumineca, Fcra, candu concede ajutcrie. — Pretulu: pe lanu 10 H. pe 1/2, 3 H. v. a. Tieri esterne 16 H. v. a. pe unu anu sau 8 galbini mon. sanatoria.

Se prenumera la postela c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr. Tara timbrala a 80 cr. de fiecare publicare.

MONARHIA AUSTRIACA

Transilvania.

Scrisoarea de mana a Mal. Sale c. r. ap. catre ministrulu de resbelu.

Eu aprobasu asternutul Mio proiectu alu unei legi de apere in tote partile sale, totosi dupa scultarea consiliulu Meu ministerialu me alu motivatu a lu reserulu pretracierei constitutiionale.

In necesitatea cea urgenta de a inamri puterea de apere a imperiulu Meu, aprobasu, ca ordonata propnu Mio, care privesce la unele preambulari in legea de intregirea armatei din 29 Sept. 1858, se se cautece.

Fa te impateresu pre Dia a'ti publicu propnera de facia, precum si proiectulu la legea de apere si pentru generala inarmare.

Vien a 28 Dec. 1866.

FRANCISCU IOSIFU m. p.

Ordonantuna Imperatessa din 28 Dec. 1866

privitorie la unele modificari in legea intregirii armatei din 29 Sept. 1858, cu activitate pentru intregu imperiu alara de graniti militare.

Campaniua, ca e urgenta necesitate dovedita de experienta, a inamri puterea de apere a imperiulu si a lu inasite modificari in legea intregirii armatei din 29 Sept. 1858, rezervandu in venitoriu regularea definitiva a intregirii armatei pe cale constitutiionale, dupa scultarea consiliulu meu ministeriale alu a ordonata precum urmeza:

In determinatiunile legeli de intregirea armatei din 29 Sept. 1858 se se face urmatoarele stramutari si adica:

1. Marinea trupulu pretinsa in § 2 la b) are a sustu pentru tote clasele de etate la 59 policiari mesura vienesa.

2. Obieganintea determinata in § 3 a) se intru in armata se reduce la 3 ani.

3. §-ulu 5 se lasa afara, si lu loculu a celui se determina, ca toti deobligati la asentare din 1, 2, 3 clasa de etate, cari se vor afla destoinici de servitiale resbelose, sunt necoeditiunata a se inrolu in armata.

La fiecare specie de armate si la fiecare corpu de armata se vor trimite cei mai destoinici pentru acelea, cu cea mai posibila respectare a doriintelor asentatilor. Restanti totoriu celorlu inrolati, ce remane prisoau dupa acoperirea deplina a trebuintei pentru armate speciale, e a se trimite la regimentulu cercului de inrolare, despartindu pe cei de facultata dupa norma (punctu 9), dupa randulu sortii pentru starea mai indelungata la armata si otari pentru exercitarea sau pentru facultatea duratoria, pana candu va sosi necesitatea chiamarii la oste.

4. Obieganintea de servitiu in oste sipata in § 6 se stramuta de 6 ani in linia si 6 ani in reserva, dintre cari cesti din urma 3 ani se tienu de reser'a prima, si 3 ani de a doua reser'a.

Fetiorii statatorii in linia si in obieganintea de prima reser'a formeca armata de campania respective cea de operatiune. Despartimintele compuse din barbati de reser'a a doua in resbelu sunt cu deosebire tenuti la garnicioru in lanturulu imperiulu; totosi in casu de necesitate se potu intrebuina si afara de marginele imperiulu.

5. Termioriu la data de licentia la castorii, cuprinsa in § 7 se aplica si la a treia clasa de etate.

6. Oprate casatoriei in § 8 are vor venitoriu valore si pentru aceia, cari inca nu sa paltu preste a treia clasa de etate.

7. Pamenteni (indigeni), dupa absolvirea studioru intru unu gimnasiu publicu superioru seu, care e proviedutu cu dreptulu de publicitate, intru scola reala superioara seu in vre unu institutu de stenepea seu mai inalta categoria, cari intra de via buna inarmata si producatu atatu in progresu, otati si in portarea moralu testimoniu bune, sunt:

a) obligati numai in timpu de pace, a servi unu anu sub flama, apoi potu se'i continue cariera si se liberaa sub decursulu obieganintei mai departate in servitiu de linia de orice exercitiu de arme.

b) Dupa decursulu acestui anu, deex se sapuna cu successu bunu la esamenule statatoriu pentru ofitarii de reser'a, voru fi cu deosebire respectati la denumirele de ofitari de reser'a, in care casu inue, pana candu tiene cursulu ulterioru alu obieganintiloru de armata, au se facea ca ofitarii tieri exercitiale tonnale de arme. Si alti barbati culti, otacori in timpu de pace din casa carierei loro li s'ar cuveni privintia la facultate in mesur'a cea mai estina, deca si au inasutu cunoscutiile pentru unu ofitariu de reser'a si au depeau bine esamele si in fine au factu unu exercitiu tonnale de arme in loco de unu ofitariu cu rezultate multumitoriu, se potu denumi ofitarii de reser'a. De aici le esa apoi numai obieganintea la doxe exercitiale ulterioare autonome de arme ca ofitarii.

In resbelu sunt a se aplica ofitarii de reser'a in armata, dupa cum se afla obligati la servitiale de linia seu de reser'a, sau pentru acoperirea in parte a lipseloru la despartimintele armatei operatiore, seu in despartimintele formate d'ntre dou'a reser'a.

8. Conditiunea statoria in § 13 la a) se firmorecece la obieganintea servitiorulu de linia si la prima reser'a. Libertatea concessa in §-ulu acest'a la p. 4) — are se intre numai dupa pasirea preste a 3-a clasa de etate (ad. despre inasutari).

9. Liberarile dela obieganintea de intru in armata concessa in §§ 18 pana incl. 21 incedea. Licentia durabila sub impregniari normale au totosi a primi:

a) Amplioisti statulu cuprindindu aici si pe practioanti de conceptu jurati, pe ascultanti si pe elevii jurati si derogatoriiloru de statu.

b) Amplioisti buniorulu imperateci private, de familia si fondori sviticele, amplioisti fonditorulu publice, si reprezentantiloru tieri si de cereu, si municipioru si ai comeneloru inereditate cu administratiune politica, deca pentru posturile de servitiu ale acestoru amplioisti la a) si b) se pretinde documentarce absolvarii studioru juridice si de sciintiale de statu.

c) Profesorii si invetatoriii la institutale publice seu care sunt proviedutu cu dreptulu de publicitate, cuprindindu aici si scolele populare, deca sunt posi definitivu de catre derogatoriile scolasticale.

d) Doctorii graduati pe la universitatile austriace de tote facultatiale, apoi advocatii diplomati si notarii.

e) Studentii ordinari si publici la gimnasiiu superioare, la scola reala superioara seu unu institutu de invetatori de asemenu seu mai de inalta categoria, deca voru produce testimoniu respective de studiu, despre o portare morala corecta si in studiale de capetie cu clasa de eminentia, mai incolo doctorandii si candidatii de profesura pentru gimnasiiu si scole reale.

f) Posesorii de intreprinderi mai mari industriale si comerciale, deca presentia loro e necesaria la portarea negotioru.

g) Proprietarii de economii tierane ereditate, deca au pe acelea locuinta a ordinaria, si ingricavea anguri de economii si deca veni-

tulu pamentului economiei e de ajunsu pentru astinererea de sine a unei familii statatorie din 5 persone, fara ca se treca preste impatratulu venitu alu aceluasi.

Astutele de licentiatii pre timpu indelungatu se voru conchiamu sub decursulu celorlu trei ani de antiau si timpulu loro de servitiu, pre oste cinci septemari pentru perfectiunarea in art'a militaria, or' afara de acest'a numai, candu amenintia resbelulu seu candu prumpu aest'a.

11. Facultatii durabili precum si fetiorii de reser'a, pana candu se conchiamu sub flama, stan atatu in casule civile de dreptu cato si in treble pensile, inestu nu s'au depeu vinovati vre unei crime seu delictu militariu, sub jurisdicentiile civile ordinaria.

Ma, deca au pasitu preste a treis clase de etate, nu le sta nici o pedeca in contra casatoriei loro din casu a legumintii militari, totosi fara a jigni obieganintea servitiorulu de armata.

11. Eliberarea prio depuneru unei toaxe, nu se concede.

Celu ce si a implenitu obieganintea a sa de servitiu in oste se va lasa totosi ca suplenitoriu pentru fratele seu chiamatu la asentare, seu in casu, candu acesta se afla in servitiale ostei, se va lasa ca se impleneca obieganintea de servitiale ostesiescu ce o mai datorcece acela.

12. § 31 are a se modifica in sensulu punctului premergatoriu 11, si § 33 in sensulu punctului 3.

13. Inrolarea de fetiori intardiati cade cu totulu diosu, precum si inrolarea de substituti dupa § 43.

14. Demisionarea din oste, inasite de a se indeluni timpu servitiorulu, se va aplicadi si celui ce servesece in reser'a a doua, deca unicele frate alu acestuia s'a inasutu in oste si deca dela fetiorulu de reser'a depinde sustinerea parintiloru, mosiloru seu a fratiloru lui.

15. Exceptiunile concessa pana acum in privint'a intregirii armatei pentru Tyrola, cetatea Triestu si teritoriile loro, precum si pentru cerculu Cataro, si continentulu din Ragusa, cu privris la specialele loro prestatiuni, remanu pana de altadata nestine.

16. Regularii definitive a trebei intregirii armatei remane rezervata si fiparaca si esentare legala a principioru, de a adece putere de argumentu a imperiulu prin litorarea unei inamri generale, care se se aduce la a doua reser'a, determinata pentru aperearea tierii, la o potentia corresponditoria impregniariloru timpulu.

Cu esentarea acestei ordonantii, care are se intru in activitate dela diu'a publicarii se inasucinesa respective derogatoriile centrale si impurteru a emitte ordonantiale recerate pentru esentarea acestora, precum si pentru trecerea dela determinatiunile ce furu pana acum in valore, la cele doxe.

Vien a 28 Dec. 1866.

FRANCISCU IOSIFU m. p.

G. Belcredi m. p. Br. John m. p.

La ordonantuna prenalta:
Bernhard cav. de Meyer m. p.

Spiculare plintre legile Ungariei.

(Inchiarare.)

Artic. XIX. «o ocupa cu universitatea maghiara din Pest'a in 3 §§-i; noi inue n'avemu oausa de a ne ocupa cu acelu art, pentruca eu era si este numai unu provisoriu aruncatu pe masa dietei si a regelu etc asiu, pentruca se nu se pota dice ca n'a fostu nimeni, carele se fia ongratu ei la sciintiale mai nalte.

Art. XX are a face in 8 §§-i cu treble contestantiu religiose; elu pridesce in Un

gari și confesiunea unitară, ce mai năste numai în Transilvania era primită, statornice principiu egalității și alu reciprocității confesionale în tota privință, întinde art. III din 1843/4 și preste confesiunea „neunită” mai ales cu privire la caștorile amestecate (§ 6), promite ca tôte treburile bisericilor și ale școlilor de tôte confesiunile creștine se voru coperi din tesaurul statului, se prea înțelege înse ca sub condițiile coprinse în legile sus citate, ca adică preste totu se se introduce numai limba maghiară. Din tôte înse § 8 merită astăzi mai despröpe înțelesim. În puterea deosebită se recunoșce și „greco-uniților” dreptul de a se administra ei însi afacerile lor religioase și școlastice pre langa supraspăstăneștea statului, se da înse imunităților maghiare răspundători dreptului de a conștia în elu „conștinea” (sinodul) bisericescu, se decretă înse totodată numărul membrilor sinodului și proporțiunea, în care trebe se se alege acesia; adică 25 din cleru și 75 dintre mireni, între cari se înse 25 grantari. Ci se lasău proporțiunea, cându este vorba de un mare principiu, de autonomia. După acesă lege îngurărea ministeriulu conștinea sinodulu, era nu mitropolitul și episcopii și tôte ministriulu deșge și numerali membriulu. Așic ceva înse este bagatelia în ochii uniților, pentru că elu e cupăneșcu mai multu că tôte § 3, după care arhierii, preoti, profesorii, dascăli etc. au se primică lefi că și oricare angloști ai statului, era statulu maghiaru le va plăti lefi cu tôte bucuria, numai se introduce preste totu limba maghiară și anume „limba cea râncoada valachă” ce o dea preste hatar, sô se o tramita la urmă și, cum diu în Romania, sô se o Schubbpass, cum diu germanii.

Inse tôte asemenea reflecții ale antonionistilor sânt numai barfele, flöcări, gogosi, șecatori, calomniu poredictörie din ura natională; pentrua după art. XX se castiga lefi, era cu acesă orice alte atribuțiuni ale autonomiei bisericesci, despre care fantășăse cativa omnii neofiduciiți și anume cativa „uniți, intriganți, perfidii”, devinu cu totulu de prisosu. Lefi se în, era celelalte tôte voru veni ele de sine.

Ci era așic vitarmu de acțiunea ce, împotrö morășescă a minorității românești transilvane în dieta ungeră; acesă minoritate în alianță cu „Korunk și Közöny” va mîdiculu o lege pentru nationalități, în catu constituțiunea nordamericeans și cea elvețiana numai se se ascunda dinaintea ei.

Art. XXI se ocupa în 2 §§ și cu troleöră terrie, da înse Croației erași gratia dea tîend și colonie sale pre langa ale Ungariei.

Art. XXII în 35 §§ și se ai face o face cu gardă natională și este decupiat sô mai bine numai extrasu pe acurta din viennu reglementu al vreelei garde nationalu din Europă meridională.

Articulu XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII voiescu a orgoșina în modu provizoriu comușe cetășene, satene și unele tîenuri.

Art. XXVIII confirmă din nou potestăte regeșcă a păsăntului, înse a Austriei.

Art. XXIX conșta numai dintr-un §, carele înse după opiniunea noastră este de oemarginațiu importantă. În vörure acesei legi nu mai funcționari dela ramură judecătörescă sânt stabili în delegațiunile lor; pre tôte ceilalți funcționari ministri și pună, schimbă și depunți ori cându știu ei cu sine.

Art. XXX da probă nouă de cea mai grösă necesiția a omorü omeni cari pretindă a fi primii legistatori în Europă. În acesia adică se decretă facerea de șase linii de cali ferate dela Budă-Pestă pana la frontiera elvețiană și anume I linia pana la marea adriatică (la Fiume), care și regulărea riziurilor celorlu mari. E bine, gaciți căta suma preșge acea lege pentru școlăa întreprinderi piramidale? Nici mai multu nici mai puțin de 10 dicem diace milioane fiorini mon. conv. Mai sciti înse, ca singură linia dela Arad până la A. Carolina va costa 23 milioane; era cea dela Pisci—Petrosiunu numai pe 10½ miliori va costa la 9 milioane, sciti erași că linia dela O. radez—Cluj—Brasiovu era calculată în 1864 pe optzeci și șapte milioane; era apoi singura regulărea lizei costase în timpul absolutismulu preste 7½ milioane fl. și așic mai departe.

Art. XXXI are a face cu teatrulu. Sêlu lasău pe acesă în pace, ca a îngrijitu politia de elu.

Era acesăta sânt legile ungerene din

1847/8, a caror citire seriösa imi isau vöia o recomandă din nou tôte uniții și anti-uniții, înse în legămente strins cu legile din 1832, 1836, 1840, 1843. Era celu care va probă, ca reflecțiunile mele sânt exagerate și chiar fantastic, precum am ajuns că se sîu slătuat acum la betranete, acesă se ridice pötra și se arunce în mine.

G. Baritiu.

Braslovu 23 Dec. v. Brav'ă noastră virtuösa artistă, Domniöidă **Elisa Crea**, ne prezintă prin telegrama, cumca a 3-a di de nasceră Domniulu va öura publiculu Braslovu și anume romanicea cu unu concertu de piase alese. Domnia s'a venindu din România, unde a șecurată spănele unamale ale publiculu, calăstöre la Parisu. Cu dorința dörmu a mai așic fermentațiunile aru apölicone ale apödatörii noastre artistice, öndrea și gloria noastră!

Am din tîenulu **Sibiulu** 24 Dec. 1866.

Domnule Redactor! Diarulu nemtescu din Sibiu „Herm. Zig.” din 19 c. deși a pututu trece cu vederea provocarea redacțiunii „Gazetii” din Nr. 93 a. c. făcută în cei mai așici termeni de eticheta, s'a plăt tutele multu mai galdătu prin căteva șire ale toșe nevöinate este în löra Dvöstra Nr. 95 a. c., decatu s'a pöta reziste a nu și face vöces öndrä. Pagă, ca în defendarea sa de surdă (ca-c'i d'a fostu atacată) și iră refugiu la sicura advecutulu, dandu cunöștințorile mele intölesulu, ce nici cându nu mi a trectu prin minte, pe semne, ca în punctulu acesă nu mai dispune acum de aște midicöle. Mai departe diu compösetării articuleștilor din „Herm. Zig.” strapare öresi-cum idöidulu, dacă memorată coreșpundința a „Gazetii” ar fi tramăsa de pela Sibiu, ori ar fi fäörta în biröulu redacțiunii Dvöstre, öngötandü că, ca și pela Brasiovu se redigă că prin Sibiu.

Așic dieri de lipsă a te rugă, se treci acesă șire în Gazeta, spre a se scđ, ca autorulu și tramitatorulu articulu din Gazeta Nr. 95 a. c. „Din tîenulu Sibiulu” subsemnatu „nu Margineanu” sum cu, carele, cum diu, amu fostu törte departe de tîenitulu öngötatu. Apoi „Herm. Zig.” va fi scindü, ca „Verdächigungssystem” nu e invențiune româneșcă, ci N'am övutu de scopu nici acea, ce mi împătră dragutulu de „Önea” din „Öra Ötöulu”, carele, înandue de mana cu Herm. Zig. diu în „Tel. Rom.” Nr. 97 a. c. ce m'asău și „örolor” acum și eu „pre a așic cu demultu în colaboră cu Z. Z. la gîötinarea gîötindörilor”. Flămändulu codrii visăz.

Dar' acinidü lucru plăcutu ai face multu de vorbu cu așic ömeni încöratuți, se trecteau la așele.

Coreșpundințele din Pestă (D.) ai lu lui „Kol. Közl.” în Nr. 151 a. c. p'aci p'aci se face „hază övölu” din amendemönte deputatilor serbi și romani făcutu în dieta Ungariei la cuvintele „natiune ungerășcă” din adreă; semnu, ca ce ar d'a nu așteptă sub domnia maghiară de este ori vomu cetezä a contă pe tötă noastră și nu pe cea ungerășcă. D. Ötöeanu alu Telegrafului în „reșpingerile” facunde se siba bunatate a nu öita nici de aște împögötare. Totu din coreșpundința menționată am vedutu cu mare simire, ca diu și maghiari sânt „federalisti”. Coreșpundințele se lögana adică în vöstri dulci de așicte vöitötre între statele Ungariei, Polonia și României. Vedeti, önde am ajuns ömieni de multele grigi pentru asigurarea viitorulu și întregitii Imperatiiei austriace! Coreșpundințele demöstră, ca și în alianță acesă, Polonia și României voru treubi, färece, se fäa subordinate Dömiei lor: „Ungariei”, dela care singura sterna totu viitorulu lor.

În scrieră, ca ce viitoru potu avé românii, coreșpundințele face o ochidă asupra României de adă și dice, ca și acölu românii nu s'ar puté așic multu fali cu elementulu lor, pentrua serbi, bulgari, francii, italieii, maghiarii și öemii sânt diu în stare a vöială cu ei și la „subregiu universalu”. Așic? Cum ar stä de proporțiunea, cându și Dvöstra fäi öfice o probă în Ungariei și paritile ei cu acölu „subregiu universalu”? Ca, vedeti, României nu s'a tementu s'ö aplică p'aci acum de ceteva ori. Și deca în patriä s'ö casä Dvöstra ve simitü, facu cu alte elemente, totu așic ori inca mai tici decatu românii de diacölu în pa-

tri'a lor, stönei de ce nu simpatiză mai multu cu institutiunile moderne, liberale și de ce ve mai tîeneti mortuulu totu de legile acele invēchite, care apasa pe celelalte nationalități, și tindu a se contopi în elementulu dvöstru?!

Dati pace României, ce eș, cum se vede, n'are lipsă de dvöstra, ca liberalismö de domneșce acesă, la dvöstru unlu vomu tici vedé noi pana a lume! Lasati și regatulu Poloniei în pace, ca vedeti dvöstra, cumca reinvieres lui s'ar timplu cu dănu imperiulu nostru, apoi nu prä e unu preceptu aiu politice a vöi reinvieră și fäörărea așiculu cu mörtes și nemiceia ta, și abstragendu dela tôte așele, vöti fi așic vöndu dörä adă și alte trebi mai örgente că acesă.

Cändu unu diarulu românescu ar fi öntezat a vöi adă de acesu „așicte”, ce ar fi diu frati maghiari și frati s'ö? Ca, unu diacönu nimicu, ca neci nu ne dau prin mîta comedii de acesă și totu e ren, totu o pălănu că mîlulu cu löpulu din fabulu.

V. Romanu.

Teaca 1 Dec. Diu Gregoria Vitezu pleinötu societati de compătare pentru edificandü convöict și dirigintele fundölii respectivă dela örmășore **provocare**: După ce ca s'unt deciu în sensulu acelor de compătare d'ö, Pentic 19 Dec. 1863 și Pentic 10 Dec. punctu II și III după capitulu de 2425 fl. 38 c. v. a contu övölu trectulu pe anulu 1867, întăpandü a împarti una tertiatitate între studentii de romani cei îndreptătiți la parțöarea fondölii redacțiunii convöict din trectölu Paragöli, pentru acea provöcu pe tôte studentii respectiv și carorü privötu ori pöciu au contribuți la jubiliariu acesöu fondö, că multu pana la Ianuaru 1867 în sensulu actulu d'ö, 19 Nov. 1866 punctu III fäörățarea sa școlastice cu cursulu școlastic 1867 în persöna la subscritulu prin unu testimoniu credibil de fäörățare în sensulu actulu d'ö, 15 Martiu 1866 lit d. s'ö și legitimeșce, ca-c'i mînteni după trectura terminulu întregă tertiatitate între cei înscritulu se va împarti.

1866.

Sancelu

M. on. Redcțiune! Cändu a vorba de benele nationali, acia ca vei da locu acesora în jurnalulu, care necu ödatu n'a jügnitu adöverulu cu abateri dela călea adöveră, ai cu o superbia convöita necu aparatu fura distingere öonsele nostre nationali.

Cu öcesiunea dieli de 26 Oct. a. c. cându în comușă noastră micu cu mare așgerăz öantene școlotile așiculu, önde redicandü rogatiuni feibintu pentru Mareștea S'a prea banulu nostru domitoriu, care cu paréntășicea îndărare brue völi prin art. I adău în dieta din Sibiu în 1863 a ne sancțiöne d'öptula de natiune politica egală și apoi limba celu mai acumpu tressu pentru unu morituru, și nea recunoșcötu de a 4 natiune în dulceșca patriä, cu acesă öcesiune diu zöșöulu barbatu D. Nicolau Rusșu proprietariu în Sancelu, pentru nöșöu Șöma Comușale d'öru din fröptele șile anuale pe „șimä acesă 30 vedö de vinu și 30 metrete de granu și le dede pe lungu protocolu în acölu scopu ölorii școlastice, că în tîmpu de 10 ani șimle testate se le dă pe nura celoru ce voru avé limba în comușă, cându apoi la ali 10 ani vomu așic cu capitalu fäörödu, din acurü întereșe se va poté öesicönu unu invatötoriu bunu, mai departe observändü înse, ca la fondulu școlasticu sub dispunerea öoplei ölorii a mai trectu și generatulu comușale că veru 500 metrete de bucște, și pe lenge acesăta mai adăögöndö din împärtirea paritiatölu 20 jünguri de pamentu asigatö de proprietarii acesoi comușe övatu romane ne va poté servi la tînerimă deaci nu trectu absoluțu cu calitatu bună, ceea se dörmu a se öntimpla căta mai öurendü, — pentru a românulu și cönușö patriä, originea și chiamărea; și deca öemii întregi nu trectu preste öle nori de ghisö și totă n'a peritü acü și meritulu și virtuteä? A pastoriiu? — Nu! A venit tîmpulu, ne cönușöme chiamărea și barbati, speramă și contănu pe acesăta la înscătare și dezvoltărea poporulu romanu ce a potutu subștieta pana astăzi, nu ne vomu lasa la conducători rei, öe pöte nu ne cönușö patriä, originea și chiamărea n'ăștra. Se nu vöiedä öunuleșcia, ca spre cönușödatea lei va conducö pe o torma la una mîștină cu verdätia în tîmpu de tömușă, adăca acie bene și cönușö loculu, ca tîene acölu, diu care pasöndu pe unu mîștinu, în fäörte lorü se voru nasce insecte ce în tîmpu de primăveră, precändu tötă natura va ööforü

ca florea de toamna atina de bruma si va ploca capul, ca si sursoa si mistoita acoala nascote ca a fostu pentru victu. —

— Hai! nu cunosci clima si vatra acoetel tie, iudore? nu cunosci trecutulu si prezentulu? nu cunosci chiamarea romanului si ce ar fi autoritariu pentru stomaculu lui? Rogote de nu cunosci sed de noi nascutu in acestu tara, odihnescete — si nu recomandanda acestulu de miasme, cace noi trebuiescu; lucra este dicitela interulu, dar' noma ne da pace. Lesa, te ne condona acoia, cari au nascutu cu noi pe acestu pamantu si au portatu acoetelu si jurgulu alaturu cu frati sei. Deci, fratioru! concordati dntre noi se nu dispersa, si se lucraru in nira la totu ce e bunu si sautu pentru noi si se nu ge scorbioru la amaratiuni, ca ne voru blestama nepotii, in cata neciu in pamantu nu ne vomu slla odihna. —

Fratiu! sa scoonam si inspectoru de scoala, sa se avu la scoala? —

UNGARIA. Pest'a 31 Dec. Din tote venturariu, cate se plinescu intre marginele coloriloru diurnalelor maghiare si germane din Pest'a mai interesanta e proiectarea lui „Pesti Hirnök“, cum ar fi mai bine si mai cu cale a se reconstrui „dualismulu“, dar' candu vine la adica nu dice nemicu nou, ci senatu imp. diuculo de Lait'a si altulu diuculo — paritice — cu 2 camere, inse asa, ca magnati Ungariei se nu cutedia a fi si in casa magnatoru Vienei decutu numai, cari voru fi posesionati acolo, er' apoi pentru negotiile comune se crece un senatu imperiau, care se si exercea un liliu de influinta colectiva asupra regimulu centralu si acela coru nu din ambe partile.

Deputatii s'au departatu totu din Pest'a nu mai ardeleni remarcu in Pest'a afara de Dr. Teutsch, care se crede, ca si va depune mandatu, ca s'a saturat de Pest'a. Dntre sasi mai multi insu nu au mesera la Pest'a, er' romanii atara de unionisti scoti principalmite inca nu mesera la Pest'a, numai unii, la cari compunecu mai multu diurne decutu casa a unionistilor dreptulu nostru, se dicu a fi scaito acum de nou, ceea ce noi n'am vr'e credeu, cu statu mai vertosu nu, fiindca si „Albina“ nu dorrece, ci din contra le otesce Leviti descoperindule, ca li s'a inchisu usa de a intru si in conferintele coloratulu romanu din Ungaria, atatu sunt de ce gratis acceptati.

— La anulu nou o deputatiune monstruosa a capitalei Ungariei a predatu o adresu lui Franciscu Deak cu multitudine pentru istoricia s'a fidelitate contra continutatea de dreptu a Ungariei. —

Comentaria la adresa lui Deak.

ANUL (Urmas) 1860

Europa a contemplatu evenimentele din an. 1848. 18 ani au trecut preate acele evenimente. In timpul aceste opiniea publica a judecatu si istoria a inregistratu pentru eternitate acestu judecatu in paginile sale. Put'a se ca seada in favore ungurilor — candu ei, tendienduse dupa libertate au voit a se face asasiuni ei, si cautanduse dreptulu p'ala altor a un voitu selu agrome?!

Astadi opiniea publica a Europei cade mai cu eu, ca onicandu in campan'a, cu care li se mesora poporeloru. De dens'a are si bar. Eotvös respectiv. Ca unulu din cei mai moderati, (cuvintulu acesta este a se intelege in sensu ungrescu) amicu alu lui Deak nu ne condonce toama situatiunea de facta a Ungriei, candu apanduru amendamentul acestulu dice:

„Domnitor! Astadi nimenca nu se mai pote lipsi de opiniea publica (forte bine). Nationale mai cu s'ama trebeu se covinga opiniea publica, ca causa loru este drepta. In dilele nostre dreptulu istoricu nu este destulu de tare, spre a sustine neese institutiuni, cari stau in contradictiune cu conditiunile de viciatela unsi tieri. In sesuina trece ne-amau tinentu de dreptulu istoricu, si amu isbottu, ca dreptulu nostru chiaru se se reconduce ca asemenea. Acum trebeu se nimenca a castig' opiniea publica a Europei; aci nu este de a sei cu dreptulu istoricu, ci de a dovedu poporeloru Austriei si lomei intregi, ce acoea ce ceremp nu sta in contradictiune, nici cu libertatea constitutionalu diuculo de Lait'a, nici cu acele interese ale statulu, pre cari le conditiunea misiunea sa europena (bravo!), de a

ceea au fostu pentru asediarea comisiunei de 67, si astadi nu aliu neci o casa a fin contra el. Din contra! Evenimente insemnate ne-a ajutat; ele au schimbata pusectiunea a Ungariei facta cu celelalte popore (auditi). Imperiulu s'a despartut de Germania, pericolu unei germanisatiuni este mai micu? (plausu). — Acesta insemnata a avut vointa de a se exprima chiaru, si totali a voru increcuta si nep-cemptu. Acesta veltate s'a prelatu la conducatoru maghiari in natura. Este prefecere, atuncu — e renu, nu este astadi sentu de compatimintu, ca ci cu aceea nu voru pote se se impaca neoidata cu nimenca.

— Lasa ce un spune din Eotvös, nu spune D. Horváth si ce nu se spune aceste ne spuse Tavernicu Senayei. Se pare inse, ce amicu lui Deak nu se potutu isbotti in adresa a consensatoru patriotu cu parerile loru sedu nu un vritu, ca ci ceea ce cere acoea adresa nu se prea unescu cu conventuale acoela domni. Regimulu a concessu in rescriptulu sen 17 Nov. astu a potutu si pote mai multu decutu a potutu concessu lara a vatamä legitimite ce o are facta cu celelalte tieri si popore, si ungurii ce au respanu? — Au respanu, ca nu a concessu nemicu si totali voru a se impaca, pre candu acelu forte bine, ca o impacare nu se pote face lara consensu ieritico directe, nu promisiuni baste pre bun'a aliare a unsi dieta pasionate.

Br. Eotvös vorbesce numai din covingere, candu dice, ca dreptulu istoricu pre care a calorituru selionu treuta a dietei, astadi nu se mai pote sustine cu astuci. De candu si de unde acesta covingere? — D. Eotvös vorbesce dupa „eventualitatu celu insemnata“ de Königgrätz. Se spune, ce acolo ar fi invinsu principulu nationalitarulu asupra dreptulu istoricu si a legitimitatei. Urmarile acelei fatale batalii compromes acesta. Pre candu confederatiunea de nordu germana, se constitue pre baze nationalu — o tiera instrainata intorcanduse la simulu maipei sale, a intregitu vech'a peninsula romana, astadi libera si unita. Cederea Venetiei va trage in scurtu inca un evenimentu din celu mai insemnate cu sine — cederea unei poteri lomesu, care a sprignatu de scullu, pre urmasii lui Arpad in asuprirea poporeloru — siematic — cederea acelei poteri, celuia cui i se covinge, domnitorulu lomesu. Imperiulu a dreptulu istoricu au trecut. Astadi un statu ca Austria se pote sustine numai pre baa egalitate si a libertatei. A supri astadi nationalitate insemnata a deschide ranele dela Königgrätz. — Da! intr'a-deveru, evenimentu insemnate au schimbata situatiunea Ungariei contra celelalte popore. Europa astadi nu cere o Ungaria, ci o Austria tare si mare. — D. de Lavallette a numeratu case milione au ramasu dupa cederea Venetiei in Austria si a numeratu 35, si mirare — intre aceste a statu numai 5 milioane unguri, dar' candu epistol'a ministrulu de externe ad interim ale Francei provoca Austria, ca se se'i concentreze poteriile spre orientu nu dice ce aliu se'nega de capitala Pest'a, si se restitue o constitutiune, care a provocat revolutiunea din 1848. Nu se'u deca d. Eotvös intielege asi situatiunea Ungariei — dar' imp. Napoleonu celu p'aciu candu cere concentrarea poteriulu — nu pote intielege dualismulu centralisticu. Ce i face o alianta cu Austria, deca acesta va depinde dela bonavointa dloru din Pest'a este. Unitate unde remane? Unde egal'a indreptare a nationalitarulu garantat in 1860? —

— Este forte insemnata pentru polio'du din laint'a a Austriei apropiarea ei contra Francea, ce crece dinu in di si pre care nu acinu in poterea erroru sperante astu o dorrece si organulu lui Deak „Pesti Napló“. Interesele Francei cu dozebi e ceru o Austria tare si — alista si moa interesele Francei, candu facu acesta, mai multu se unescu cu interesele Europei intregi civilizate. Saut'a alianta nu mai exista, Austria este libera a se alatoru, la care parte vorcesc. „Libertate aliantiloru“ a potutu se se nasca numai cu o Italia integrita si independenta, cu o Prusia arondata, si cu o Austria int'erita, er' nu cu cea betrana a tractatorulu din 1815, din a caror'a roine a trebuitu se se asa ceea libertate. Modulu dela Königgrätz prin care s'a potutu intempla acesta a fostu — infircisiatu — dar' plinu de invetiatura pentru totu si pentru tote timpurile.

Nou'a aliant'a vine se fia indreptata asupra perioolului ce ameninta Europa din nordu. Spie a nu se implini testamentulu lui Petru celu mare, trebeu se coluce si Austria si inca mai multu ca ori care alta parte, ca ci esecutiunea acestu testamentu are se incepa in Austria si la Constantinopola se se finisca. Cumca olitica d. min. de Belgii se apropia totu mai tare de o asemenea alianta in contra testamentulu mentionatu, dovedesu pasi ce la factu Austria in l'vorea dreptulu cerinte ale Serbiei factu cu Turcia. O politica, care sustine poporele Orientulu nu pote fi favorabile planuriloru Rusiei, candu acele sunt indreptate in contra acoela popore respective state mici. Austria a potutu fi odata neutrala, deci a trebuitu se platiesca scumpu aceea neutralitate; aceea inse, ce astaci a sednu isolare cu sine, in tr'm'a carea Austria a fostu militu a se bate singuru nu d'na regate. — Iara nici o simpatia dinu ci parte, deca s'ar incercu a doza ora — ar aduce perire! O trieta covingere — candu pericolu este astu de aprupe — a cuprinsu tote spiritele in Europa, ca adice: Austria se'u trebeu se formeze un statu puternicu, concentrandu poteriile spre orientu — sedu deca nu se pote tiecu — cum a diu dep. Schindler, se'i ca dimisiunea. Este o situatiune forte critica, situatiunea imperiulu nostru. Aci incercarie p'ala viciatela cu unu terenu manosu, si aceste incretari sunt chiar'a cestiunii ce se numesce orientala. Pericolulu Tu vede si a adresa ungara, dar' horribile dietu ca cutiza alu — provocu.

— D. bar. Eotvös s'i face numai curagio, candu se bucura, ca ungurii nu mai sa se teme de germanisatiune, dar' cumca de aci nu urmez, ca ci nu mai sa se teme de nemicu — dovedesu indata dupa densulu d. Horváth, carelu spuse curatu, ca de seriosa este situatiunea nu numai pentru imperiu ei si pentru tiera. Inse candu dloru pune restitutiune totala a constitutiunii din 48, cum o cere adresa, ca conditiune sine qua non a existintei Ungariei si chiaru a Austriei intregi, se invia. Toama ungurii si constitutiunile loru viciu fi acei, cari ei voru da cestiua de capu — deca imperiulu si regimulu se'u va intarzia, din cauza' 5 milioane de unguri, a da coloratulu 30 milioane ceea ce este a tiera, a doze in implinire egal'a indreptare garantata in diplom'a din Oct. 1860. Constitutiunea maghiara este in contra principulu celui mare alu evolui, ca nu s'utere egal'a indreptate, ei celelalte potiore drepturile cele mai saute ale poporeloru. Ce mienne dar' deca acestea nu vorcesc restabilirea acelei constitutiuni? Adresa vorbesce de o multitudine drepta, cuvintiosa si melcomitoru a civiloru Ungariei. Simu noi ce ideii au ungurii despre dreptate si covingintu; ei nici simula nu se potu. Diet'a si da in petecu in tote momentulu. Egoismulu nationalu este o puternica pasione.

Astadi faptele dovedesu nu promisiunile gode. Astadi nationale nemaghiare nu se pota deosi la gradulu de coarstorie, candu sunt recononose de intr'aga Europa ca astu; singurulu monarhu este, in a caruia sanctiune ele trebeu se se incredu! Inu s'au astadi.

Regimulu nu pote se fia neciudatu intru ajutoru maghiariloru la suprimarea drepturiloru nationaloru coloratulu din tierie St. Stefan, cari onnera 10 milioane sculte prin urmare, a trefa parte a imperiulu, — lara ca insu se voiesca peira Austria.

Dups Königgrätz nu se mai pote ignora nici o tieriosa sedu popora fia acela castu de micu — lara cele mai triste urmasi pentru imperiu. (Va urm'a).

CROATIA. Zagrabia 29 Dec. Reportulu despre primirea deputatiuni cu adresa la Mai s'a cettu in s'icidint'a diatela pe lunga tacere. Indata dupa acea seprimira reportoriei comitetulu pentru universitateu austriaca. Se cele reprezentatiunea compusa pentru a se a sternu la Mai, la causa intariri universitati; mai multu \$8. din proiectulu de lege despre coordinatea dietei regalulu trimisu se primira deodata in cuprinsulu propozu de comiete. Totuodata se primi si propunere br. Kuslan sonarotia, cumca diet'a protestiza in contra ver-cariu oetroiri a ordinu de alegere. —

Correspondintia particulara a Gazettei.

Crailova, 24/12 Decembre.

Nu ve scriu astadta despre politica se mai lasamu politia la o parte, ma

